

Tolellista ja uskomusta

**Puhetta Lauri Joosepinpoika Arran
muistelukirjasta ja sen synnystä**

7.8.2016 Arran pirtissä

**Kari Elkelä
Sahalahti-Seura**



Aitan hirrenpää on
kirjan kannessa

Arran 1768 valmistunut aitta

Tolellista Arran pirtissä – Kari Elkelä 7.8.2016



Arra tarkoittaa
auraa

Lauri Joosepinpojan syntymäsauna

Tolellista Arran pirtissä – Kari Elkelä 7.8.2016



Päärakennuksena 1874-1969 toiminut
Lauri Arran lapsuudenkoti nyt 2016



Sama Arran yläpytinki
lumisena talvena 1967

Tolellista Arran pirtissä – Kari Elkelä 7.8.2016



Suomalaisia lännen mailla. Vas. Lauri Arra, Paavo Lehto ja länsisuomalainen Veranen Duluthissa.

Ma

Lauri Arra
SIIRTOLAISJÄTKIÄ



SATAKUNNAN KIRJATEOLLISUUS
OSAKEYHTIÖ

Amerikan vuosien
kokemuksiin perustunut romaani 1936

75-vuotishaastattelussa Aamulehdessä
1961 julkaistu vanha Amerikan kuva

Tolellista Arran pirtissä – Kari Elkelä 7.8.2016



Sahalahden
suojeluskunnan
lippu 1919



Lauri Arra

Sisällissodan 1. Hämeäiskomppania
ja sen käsivarsinauha 1918

Tolellista Arran pirtissä – Kari Elkelä 7.8.2016



Pituus: 175 cm
 Hiusten väri: tumma
 (päältä kalju)
 Silmien väri: harmaa
 Kasvojen muoto:
 Parha:

Sukunimi: A. R. A.
 Ristimänimet: Lauri
 Ammatti tai toimi: maanviljelijä
 Syntymäaika: 7.8.1886
 Kotipaikka: Sahalahti

Lasten nimet:	Syntymäajat:

Erityisiä tuntomerkkejä:
 Tampereen poliisilaitoksessa
 nimismiehen virkakortissa 42.
 24. päivänä heinäkuuta 1942.
L. Arra

Sotarintamalla vierailuun vaadittu
 henkilötodistus 1942

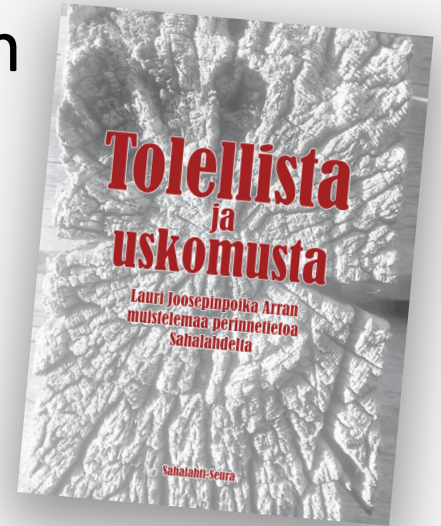


Kotirintaman lähetystö
 Lauri Arra, Sven Arsola,
 Vihtori Heikkilä ja Eemil Lehto

Tolellista Arran pirtissä – Kari Elkelä 7.8.2016

Tolellista ja uskomusta – mitä se on?

1. Lauri Joosepinpoika Arra - lyhyt elämäkerta
2. Uusien elämänmuotojen omaksuminen Sahalahdella 1860-1964
3. Paikallishistoriaa 1600-luvulta 1900-luvun alkupuolelle
 - Paikallisia kuuluisuuksia
 - Kummittelua ja kummallisia paikkoja
 - Sahalahti ja sahalahtelaiset vuoden 1918 sodassa
4. Entisajan arkea ja juhlaa
5. Vanhoja uskomuksia ja kasvatukseenkeinoja
6. Vanhoja kaskuja ja sananparsia





Tärkeä muistitiedon lähde oli
Lauri Arran äiti Aleksandra, jolla oli tapana
kertoa vanhoja tarinoita rukilla kehrätessään

Nimikirjoitus Suuresta adressista 1899

*Aleksandra Arra
talollisen vaimuna*

Tolellista Arran pirtissä – Kari Elkelä 7.8.2016

sia riviilejä useimmat ylioppilaita tai vir-
kailijoita olipa muutama maanviljelijäkin.
Taista viikkoa harjoiteltuamme vietiin komppa-
nia Vilppulan josta saimme ruostuneet
kirveet joiden puhdistukseen oli suuri työ.
Vasta jääkäripataljoonan tultua Vaasaan helmik.
lopulla saimme kunnolliset kirveet ja runsaasti
käsikranaatteja. Vilppulasta marssimme Kuop-
ioniemeen josta vartioimme Vilppulan ja
Väärinmajan välistä maastoa jolloin olimme
vihallisen lähietäällä. Silloin tällöin
vietiin ora komppaniastamme pidämyksessä
Väärinmajan puolustajien avuksi josta miltei
lakkaamatta taistelut raivosivat ja rakennuk-
set palaivat. Täällä taistelualueella muodostet-
tiin kolmesta komppaniasta pataljoona johon kuului
ensimmäinen ja toinen Hämäläiskomppania
sekä kolmas komppania jonka mielistäin kotiseu-
tua en kuullut. Pataljoonan komentajaksi
tuli ruotsinmaalainen kapteeni Ekström.
Ei osannut suomea muuta kuin tervehdyk-
sen: Päivää hämäläiset! Vilppulan rint-

Aineisto

- Runkona noin 300 sivua käsinkirjoitettua tekstiä Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Kansanrunousarkistossa

Toimitustyö

- Aineisto järjestetty kokonaan uudelleen aiheittain
- Saman tarinan eri versiot yhdistetty
- Lisätty kappalejako ja korjattu tekstiä hienovaraisesti
- Lisätty selityksiä ja henkilö-tietoja mm. sukututkijain avuksi

Esimerkkisivu käsikirjoituksesta

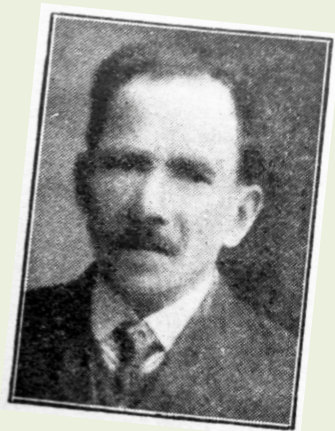
Toilellista Arran pirtissä – Kari Elkelä 7.8.2016

Tolellista - miksi?

- Myöhäiskantasuomessa 1500-1600-luvuilla oli **soinnillinen dentaalispirantti ð**, kuten englannin sanassa "the"
- Länsimurteissa se muuttui **l**:ksi tai **r**:ksi
- Itämurteissa se **katosi** kokonaan taikka korvaantui **j**:llä, **h**:lla tai **v**:llä
- Kirjakieleen valittiin **d**
- Murteellinen l-muoto säilyi pisimpään Sahalahdella, joka oli vaikeakulkuisten teiden takana
- Sahalahdeltakin l-murre oli jo lähes kokonaan kadonnut 1950-luvulla, jolloin täältä saatiin kunnollinen tieyhteys Tampereelle



Kirkonkirjoista löytyivät

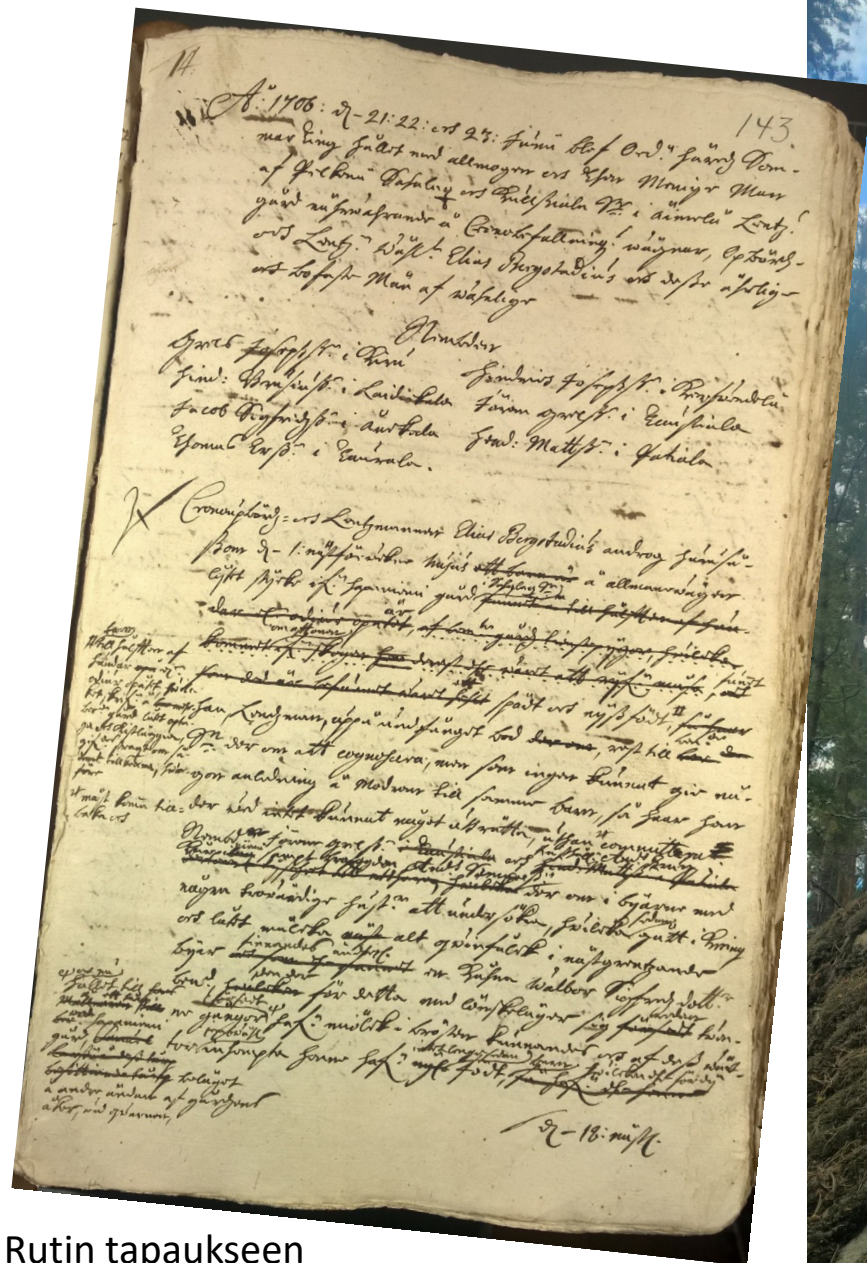


Karl Anders Flod
1857-1918

- Keisarillinen koristemaalari Luute
- Kuuluisa teräseppä Helander
- Kirkossa koreillut Hettulan tytär
- Pahantekijäin piiskaaja Riisari-Matti
- Parantajat Muti-Matti, Tiittu-vaari ja Tiituv vaari
- Hilpeät hautajaiset itselleen järjestänyt Eskolan vaari
- Lapsenmurhaaja Ruth > Valpuri Rutti

Arvotuksiksi jäivät

- Puuhamummo Piippu-Justiina
- Karjan parantaja Salimäen Juse
- Synnytyskipunsa toiselle siirtänyt Rummakon Heta
- Puuputkimies Pumppu-Niia
- Kaivon kuivannut Punalan Liisa
- Karhun hätistänyt Karhu-Miina



Rutin tapaukseen
liittyvä Sääksmäen
tuomiokirja 1706

Rutinkallio



Tolellista Arran pirtissä – Kari Elkelä 7.8.2016



Tolellista ja uskomusta

Lauri Joosepinpoika Arran
muistelemaa perinnetietoa
Sahalahdella

Sahalahti-Seura

20 €

Sahalahti-Seura